HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מה הזאה שבות ואינה דוחה את השבת אף אמירה לנכרי שבות ואינה דוחה את השבת א"ל ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה (א) דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחים א"ל רבה בר רב חנן לאביי מבואה דאית ביה תרי גברי רברבי כרבנן לא ליהוי ביה לא עירוב ולא שיתוף א"ל מאי נעביד א) מר לאו אורחיה אנא טרידנא בגירסאי אינהו לא משגחי ואי אקני להו פיתא בסלא כיון דאי בעו לה מינאי ולא אפשר ליתבה נהלייהו בטיל שיתוף דתניא [א] אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן ולא נתנו לו בטל השיתוף ונקני להו מר רביעתא דחלא בחביתא תניא אין משתתפין באוצר והא תניא [ב] משתתפין אמר רב אושעיא ל"ק הא ב"ש הא [ג] ב"ה ב) דתנן [ד] המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאין נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורין חישב להוציאו באחד מהן או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה מציל על כל הפתחים כולן בית שמאי אומרים והוא שחישב עד שלא ימות המת וב"ה אומרים [ה] אף משימות המת ההוא ינוקא דאישתפוך חמימיה אמר להו רבא נישיילה לאימיה אי צריכא ג) נחים ליה נכרי אגב אימיה אמר ליה רב משרשיא לרבא אימיה קא אכלה תמרי א"ל אימור תונבא בעלמא הוא דנקט לה ההוא ינוקא דאישתפוך חמימיה אמר להו רבא פנו לי מאני מבי גברי לבי נשי ואיזיל ואיתיב התם ואיבטיל להו הא חצר א"ל רבינא לרבא ד) והאמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר אמר ליה ה) אנא כר' יוחנן סבירא לי דאמר יש ביטול מחצר לחצר ואי לא סבר לה מר כשמואל

ניתיב

מה הזאה שבות ואינה דוחה שבת. ואפי' במקום מצוה כגון לשחוט פסחו כדתנן בפסחים בפרק אלו דברים (דף סה:): **תרי גברי רברבי כרבנן.** כגון אתה ורבה דדיירתו ביה: **מר.** רבה אין כבודו לחזר על בני המבוי ולגבות השיתוף: **אינהו.** שאר בני המבוי לא משגחי: **אקני להו.** משלי ריפתא בסלא בדיבורא דליכא טרחא ויהו כולן זוכין בו לשם שיתוף: **כיון דאי בעו מינאי.** אם אחד מהן היה צריך לאכול מן השיתוף והיה שואלו ממני אין יכולת בידי לוותר משלי בכל שבת (ב) לכך נמצא שאין בלבי להיות בו חלק גמור ובטל השיתוף: **שביקש יין ושמן.** משל שיתוף: **רביעתא דחלא.** חומץ: **בחביתא.** באחת מחביותיך דמידי דלית ביה קפידא הוא ועיקר שיתוף ביין כדאמר בהאי פירקא (דף עא:) ויניח החבית בחצר ויסמוך על רביעית שבה לשום שיתוף לצורך כל השנה כולה שמניחין שיתוף בחצר: **אין משתתפין באוצר.** בדבר האצור כגון חבית של יין או פירות המכונסין אין סומכין על מה שבתוכן משום דאין ברירה איזהו של שיתוף וכי מסתפק ממנו איכא למימר אזל ליה שיתוף: **כולן טמאין.** כל הכלים הנתונים בעובי האסקופה טמאין ואע"פ שאינם באהל המת מפני שאין אנו יודעין באיזו פתח יוציאנו ופתח שעתיד לצאת בו מיטמא מיד וטעמא ליכא אלא הלכות טומאה הכי גמירי לה ואפי' חלונות של טפח על טפח טמאין דכיון דכולן סתומין לא מוכחא מילתא בהי מפיק ליה: **נפתח אחד מהן.** ודאי בההוא מפיק ליה: פחות מד' על ד' אינו חשוב להציל על השאר: **עד שלא ימות.** דלא נחתא להו טומאה אשאר פתחים אבל משימות המת כבר נטמאו הכלים ולא אמרינן הוברר הדבר דמעיקרא נמי דעתיה לאפוקי בהאי פיתחא אלא נחתא להו טומאה ואפי' כלים הבאין (ג) (לשאר פתחים) שם לאחר מחשבה טמאין דכיון דנחתא להו טומאה תו לא סלקא מינייהו במחשבה עד דעביד להו מעשה ממש דפתח ליה להאי ומהני לטהר את האחרים מכאן ולהבא כדקתני לעיל נפתח אחד מהן כו': **וב"ה אומרים אף משימות המת.** דאמרינן יש ברירה דמאתמול דעתיה בהאי פיתחא ולא נחתא טומאה לאחריני ואפי' כלים דקודם מחשבה טהורין: **נישיילה לאימיה אם צריכה.** לצורכה חמין נחים ליה נכרי אגב אימיה דקי"ל ו) חיה אחר שבעה אפי' אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת אבל עושין לה ע"י ארמאי: **הא אכלה תמרי.** כלומר הא חזינן דאינה צריכה חמין לשתות דהא צונן נמי אכלה: **תונבא.** אשדורדישו"ן. ואוכלת ואינה יודעת מה: **פנו לי מאני.** בחצירו של רבא היו חמין והתינוק נשפכו חמיו בחצר אחרת ופתח ביניהן ולא עירבו שתי חצירות יחד ולרבא היו בביתו חדרים פנימיים שאינן פתוחין לחצר והן לצניעות והנשים יושבות שם ובי גברי הוה פתוח לחצר ותנן במתני' ז) המבטל רשות חצירו אסור להוציא מביתו לחצר דהא לאו דידיה הוא ° הלכך פינה כליו מבי גברי כדי שלא יבא להוציא משם לחצר והלך וישב בחדרים הפנימיים וביטל רשות חצרו לבני חצר האחרת ויביאו חמין מחצירו לחצירן:

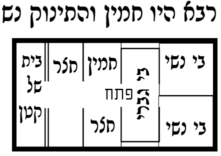

ניתיב

לשבות דלית ביה מעשה. וא"ת דבההוא ינוקא דלקמן דאמר להו רבא נשיילה לאימיה אי צריכא ניחיימוה ליה אגב אימיה כי לא צריכא נמי וכי לא היה נכרי בכל העיר שיאמרו לו שיחם בשביל הקטן למולו ובפ"ק דגיטין (דף ח: ד"ה אע"ג) פירשתי:

כיון דאי בעו מינאי ולא יהיבנא להו. צריך ליזהר כשאדם עושה עירוב שלא יערב בדבר שהוא מקפיד עליו כגון אותן דברים שתיקן לכבוד שבת או (ד) אם יש לו ככר נאה שקורין גשטי"ל או פשטיד"א וכיוצא בהן דאי בעו ליה מיניה ולא יהיב להו בטל עירוב: **ונקני** להו מר רביעתא דחלא בחביתא. לכאורה משמע לצורך שיתוף מבוי קאמר דלעירובי חצירות בעי פת אע"ג דאמר לקמן בפרק חלון (דף פא.) מאן שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינא לא ר' יהושע הא קי"ל כר' יהושע לגבי ר"א דפליג עליה התם ולקמן בפירקא ח) בין ר"מ בין רבנן סבירא להו דעירובי חצירות אינו אלא בפת ולכאורה כולהו אמוראי דהתיא שמעתא הכי אית להו ואור"י דנ"ל דההיא חביתא דחלא דהכא בחצר הוה ולא בבית דהא אמר לקמן בפרק כיצד משתתפין (דף פה:) דעירובי חצירות בבית שבחצר ושיתופי מבואות בחצר שבמבוי ותרוייהו דוקא ° כמו שאפרש לקמן (ה) וכן ההיא דבעל הבית שהיה שותף עם שכניו לזה ביין כו' איירי כגון דמונח בחצר:

תניא אין משתתפין באוצר. וא"ת ואביי כב"ש דהא כב"ש מסיק לה וי"ל דאביי לא חשיב הא דקאמר רב אושעיא הא ב"ש הא ב"ה וקסבר אביי לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה דכמה פלוגתא דתנאי ואמוראי אשכחן לענין ברירה ועוד אומר ר"י דאביי הוה מוקים כולהו אליביה ולמפרע כולן טמאין דאין ברירה והוה מפרש ט) (כרבה) דמסיק במסכת ביצה (דף י. ולז:) לטהר את הפתחים מכאן ולהבא:

אמר רב אושעיא לא קשיא כו'. הקשה ר"ת דהכא מוקי רב אושעיא פלוגתייהו בברירה ובפ"ק דביצה (דף י.) וגם בסוף ביצה (דף לז:) מסיק רב אושעיא דפליגי לטהר את הפתחים מכאן ולהבא דכיון דנחתא להו טומאה לא נפקא לב"ש אלא בשינוי מעשה ולב"ה סגי במחשבה (ו) ואור"ת דרב אושעיא לחוד ורבי אושעיא לחוד דהכא גרס בכל הספרים רב אושעיא והתם גרסינן רבי אושעיא ומצינו רב אושעיא שהיה באמוראים אחרונים בתר ההיא שמעתא דפ' בתרא דביצה (דף לח:) גבי ליבטיל מים ומלח גבי עיסה דקאמר רב (ז) אושעיא דשפיר עביד דאחיכו עליה וביבמות בריש כיצד (דף יח:) על מילתיה דרב אושעיא דאמר חלוק היה ר"ש אף בראשונה אמר י) מתיב ר' אושעיא ובפרק כל הגט (גיטין דף כה.) בעא מיניה רב אושעיא מרב יהודה וה"ר מנחם מיונ"י פי' דלא פליגי הכא בברירה אלא לטהר את הפתחים מכאן ולהבא כדאמר בביצה וה"ק הא ב"ש דלא מהניא מחשבה לטהר את הפתחים ה"נ לא מהני לענין עירוב ואע"פ שמזכה להו כיון דמתחילה לא הונח בחבית לשם עירוב ולב"ה דמהניא מחשבה התם מהני נמי הכא והא דתנן לקמן כ) בעל הבית שהיה שותף עם שכניו והא דתנן נמי בכיצד משתתפין (לקמן דף פב.) מניח את החבית כו' כב"ה דלא בעו הנחה לשם עירוב וניחא השתא דשבק שאר פלוגתייהו דתנאי דפליגי לענין ברירה בהלוקח יין מבין הכותים ובשאר מקומות ואף על גב דקאי השתא אביי כב"ש לא היה חושש לכך להשיבו דבלאו הכי היה יכול להקשות לו וליקני להו רביעתא דחלא במנא אלא לא היה חושש לטרוח כל כך לערב ואין זו סברא תמוה כל כך אם אינו מועיל זכוי לב"ש אם לא הונח בכלי לשם עירוב דהא בסוף פירקין (ח) נמי פרכינן אלא מעתה הקנה לו פת בסלו ה"נ דלא הוי שיתוף פירוש (ט) ולא יועיל שיתוף משום דלא אפקי ועיילי דרך פתחים למבוי מיהו זה קשיא דאדפריך מברייתא דתניא משתתפין באוצר הוה ליה למיפרך ממתני' דבעה"ב שהיה שותף עם שכניו וכמה משניות דלא בעו הנחה בכלי לשם עירוב ועוד קשיא דמה ענין מחשבה לטהר את הפתחים למחשבה דעירוב: **אי צריכה ניחממו ליה אגב אימיה.** פירשנו בפרק קמא דגיטין (דף ח: ד"ה אע"ג):

אלא

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פ"ה מהלכות עירובין הלכה ב סמג עשין א טוש"ע או"ח סי' שסו סעיף ה:

מז ב ג מיי' שם הל' ג וסמג שם טור או"ח סי' שפו:

מח ד ה מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הלכה ב סמג עשין רלח:

* * *

רבינו חננאל

מה הזאה אינה דוחה את השבת אף אמירה לגוי לא תדחה את השבת. אמר לי ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה, כגון הזאה, לשבות דלית ביה מעשה, כגון אמירה לגוי. ואי מקנה להו חד ריפתא לבני מבוי ובעי ליה חד מינייהו ולא יהבי ליה בטל השיתוף. דתניא אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן ולא נתנו לו בטל השיתוף. **תנא אין משתתפין באוצר.** אוקימנא לבית שמאי דלית להו ברירה. והא דתניא משתתפין באוצר כבית הילל דאית להו ברירה, דתנן המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאין, נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורין. חישב להוציאו באחד מהן או בחלון שיש בו ד' על ד' הציל על פתחין כולן. בית שמאי אומרים יחשוב עד שלא ימות המת. ובית הילל אומרים אף משמת המת. ש"מ לבית הילל אית להו ברירה, ואע"פ שאחרי שמת חישב להוציאו באחד מהן, נתברר כי הוא שהיה מוכן להוציאו ממנו. **וההוא** ינוקא דאישתפוך בשבת אותם המים החמים שהיו מוכנים לקטן למול אותו עליהן, אמר רבא ישאלו [ל]אמו, כלומר אם מרגשת בעצמה חולי שצריכה מים חמים נחים ליה לקטן גוי אגב אימיה. ואקשינן ליה לרבא והא חזינן לאימיה דקא אכלה קמן תמרי, כמו הבריאים. ואמר להו לא סמכינן אהאי דקא אכלה (קמא) [קמן דאימור] תונבא הוא דנקיט לה. כלומר קור החזיק בה ואוכלת בלא תיקון דעת, ואי אמרה צריכנא מים חמין מחמין לה. (רב) [רבא] היו לו ב' חצירות באחת היה יושב הוא וביתו ובני אדם יוצאין ובאין אצלו, ובני אדם אחרים עוד יש להם בתים באותה חצר ששוכנים בהן. ואחד מבני חצר בא למול בנו בשבת ואישפיכן חמימיה. אמר להו רבא הכינו לי כלים לישב עליהן בחצירי האחרת שהנשים יושבות בה, ואלך ואשב שם ואבטל להם רשותי מזו החצר ויטול החמים שלי וימול עליהן הקטן. אמר ליה רבינא לרבא והאמר שמואל אין מבטלין מחצר לחצר. א"ל כר' יוחנן סבירא לי דאמר מבטלין רשות מחצר לחצר. אמר ליה ואי לא סבירא לך כשמואל לא צריכת לאיסתלוקי מחצר לחצר

מסורת הש"ם

א) [בס"א: א"ל מאן לעביד, וכעי"ז ברא"ש], ב) ביצה דף י. ודף לז: אהלות פ"ז מ"ג, ג) [ע' תוס' ב"ק פ: ד"ה אומר לנכרי ותוספות גיטין ח: ד"ה אע"ג ותוס' מנחות סד. ד"ה שתים], ד) [לעיל סו: ושם נסמן], ה) [לקמן עה:], ו) [שבת קכט.], ז) [לקמן דף סט:], ח) דף עא:, ט) [נ"ל כרבי אושעיא] ועיין ביצה י., י) [יבמות יט. ושם], כ) [דף עא.],

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלית ביה מעשה (דהא מר וכו' אחים) תא"מ ונ"ב ס"א לא גרסי ליה וכן מוכח בתוספו' בד"ה לשבות: (ב) רש"י ד"ה כיון וכו' לוותר משלי בכל שבת כל כך נמצא: (ג) ד"ה עד שלא וכו' כלים הבאין (לשאר פתחים) תא"מ ונ"ב ס"א נמחק והגה"ה היא: (ד) תום' ד"ה כיון וכו' לכבוד שבת או ככר נאה כצ"ל ותיבות אם יש לו נמחק: (ה) ד"ה ונקני כו' כמו שאפרש לקמן. נ"ב בדף עא ע"ב בד"ה בפת: (ו) ד"ה אמר ר' אושעיא וכו' סגי במחשבה (ואור"ת וכו' באמוראין) תא"מ ונ"ב ס"א ואומר ר"ת דרב הושעיא לחוד ורב אושעיא לחוד דהכא גרסינן בכל הספרים רב הושעיא והתם גרסינן רב אושעיא ומצינו רב הושעיא שהיה באמוראים: (ז) בא"ד דקאמר רבי הושעיא דשפיר וכו' מתיב רבי הושעיא וכו' בעא מינה ר' הושעיא: (ח) בא"ד בסוף פרקין. נ"ב סוף דף עג: (ט) בא"ד פי' דלא יועיל וכו' קשה לפירוש זה דאדפריך:

* * *

גליון הש"ם

רש"י ד"ה פנו לי מאני וכו'. הלכך פונה כליו. ע' לקמן דף עט ע"ב תוס' ד"ה ואיבעית אימא: תום' ד"ה וניקני ליה וכו' כמו שאפרש לקמן. דף עא ע"ב בתוס' ד"ה בפת:

* * *

לעזי רש"י

אשדורדישו"ן [אישטורדישו"ן]. הלם, מבוכה.

* * *

מוסף רש"י

המת בבית ולו פתחים הרבה. כולם פתוחים או כולם סגורים, כולן טמאין. כל כלים המונחים בחלל הפתחים תחת עובי התקרה של פתח טמאים, ואע"פ שאינו תחת הגג המאהיל על המת, שגזרו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה שסופו לצאת דרך שם, וכאן אין אנו יודעים באיזה יוציאנו הלכך כולם טמאים (ביצה י.). **נפתח אחד** מהן. לאחר מיתת המת, הוא טמא. בין כלים דמעיקרא בין כלים דלבסוף המובאין לו מבחוץ, וכולן טהורין. לדברי הכל מוקמינן להו, דמודו הכל מכאן ולהבא בכלים המובאים לתוכן אחרי כן מבחוץ, דודאי בההוא דנפתח מפיק ליה (שם). **שיש בו ארבעה על ארבעה.** בכך שיעורו שראוי להוצאת מתים (שם). **מציל על כל הפתחים כולן.** מלטמא כאילו נפתח (שם).